

TÜRKİYE'DE AİLE İÇİ SORUNLARA YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR VE ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

Arif DURĞUN¹

Öz

Aile, bütün toplumların en eski ve en önemli kurumudur. Sosyal ilişkiler ilk olarak aile ortamı içinde gerçekleşmektedir. Küreselleşme ile aile etrafında oluşan değer yargıları bir tür değişim sürecine girmiştir. Bu değişim neticesinde aile içi problemler artmıştır. Aile içi sorunların çözülmemesi, aile içi şiddet kavramını ortaya çıkarmış ve boşanmalar artmıştır. Bu nedenlerle aile sorunlarının çözümüne yönelik sosyal politikalar üretilmiş ve uygulamaya konulmuştur. Bu çalışmada, toplumumuzda yaşanan temel aile içi sorunlar ele alınmış ve çözüm önerilerine yer verilmiştir. Ayrıca aile içi şiddet konusuna ve aileye yönelik mevcut sosyal politikalara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile İçi Sorunlar, Şiddet, Sosyal Politika, Aile İçi Şiddet

Social Policies for Family Problems in Turkey and Prevention of Violence

Abstract

The family is the oldest and most important institution of all societies. Social relations first take place within the family. With globalization, the value judgments around the family have entered a kind of change process. As a result of this change, domestic problems have increased. The inability to solve domestic problems revealed the concept of domestic violence and divorce increased. For these reasons, social policies for the solution of family problems have been produced and put into practice. In this study, the basic family problems in our society are discussed and solution proposals are given. In addition, the issue of domestic violence and the current social policy towards the family have been addressed. This study is a review article.

Keywords: Family, Family Problems, Violence, Social Policy, Domestic Violence

1 Öğr. Gör., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Seben İzzet Baysal Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, arifdurgun.88@gmail.com

Giriş

Insan mahiyeti gereği sosyal bir varlıktır. Bireyin ilk sosyal ilişkileri ailesi içinde kurulmaktadır. Ayrıca aile bireyin ilköğrenim yeridir. Aile, değer sisteminin ve davranış kalıplarının ilk şekillendiği yer olarak önem taşımaktadır.

Temel değerler, tutumlar ve davranışlar öğrenme ile yeni nesillere aile ortamında aktarılmaktadır. Bu öğrenme süreci bireyin aile içinde hayata acemi olduğu çocukluk döneminde biçimlenmektedir. Bireyin aile içinde öğrendikleri toplumun yapılanmasını ve toplumsal değişimin yönünü belirlemektedir (Yavuz ve Özmete, 2012, s. 10).

Aile bütün toplumlar için büyük öneme sahip toplumsal bir kurumdur. Bu kurum insanlık tarihinin başlangıcından bu yana varlığını ve önemini sürdürmüş ve bundan sonra da sürdürmeye devam edecektir (Durğun, 2016, s. 83). Aile süt veya kan bağı ile birbirine bağlı insanlardan oluşan ve toplumun kurumsallaşmış en küçük birimidir (Seyyar ve Genç, 2010, s. 26).

Ailenin evrensel bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Genel olarak aile nüfusu yenileme, kültürü taşıma ve aktarma, çocukları sosyalleştirme ve geleceğe hazırlama, ekonomik ve biyo-psikolojik ihtiyaçların yerine getirildiği bir kurumdur (Aydın, 2000, akt. Durğun, 2016). Aile biyolojik ilişki sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk adımının atıldığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallar zincirinde olduğu, bulunduğu ana kadar toplumda oluşturulmuş maddi ve manevi değerleri nesilden nesile aktaran biyolojik, psikolojik, ekonomik, sosyal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir birimdir (Seyyar ve Genç, 2010, s. 26).

Tüm bu tanımlamalar ışığında şöyle bir tanım da getirilebilir. Aile, hayatı birlikte yaşama ve paylaşma amacıyla bir araya gelen kadın ve erkeğin evlenmesi ile oluşan, kanunlar ile güvence altına alınmış bir nikâh akdi ile gerçekleşen, bireylerinin her türlü biyo-psiko-sosyo-ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarının karşılandığı ve gelecek nesillere aktarıldığı en küçük ve en önemli toplumsal bir kurumdur (Durğun, 2016, 84).

Aile kurumu tarih boyunca sürekli değişim yaşamış ve yaşamaktadır (Genç ve Kara, 2016). Yaşanan değişimlerin günümüzdeki lokomotifleri olan küreselleşme ile teknoloji hızlı bir şekilde gelişerek dünyayı adeta küçük bir şehre dönüştürmekte, toplumsal dönüşüm ve değişimleri körüklemekte ve bu da toplumların en küçük ve en önemli birimi olan aileyi derinden etkilemektedir (Yavuz ve Özmete, 2012, s. 10).

Küreselleşme konusundaki görüşler iki yönde gidip gelmektedir. Kimileri bu olgunun iyi yönleri olduğunu söylerken, kimileri de bu sürecin pek çokları için ciddi sorunlar meydana getirdiğini ifade etmektedir (Ghemawat 2007, akt. İçağasıoğlu Çoban ve Özbesler, 2009, s. 32). Bugün egemen görüş küreselleşme-

nin sosyo-kültürel ve ekonomik açılardan daha ziyade olumsuzluklar doğurduğu üzerinde odaklanmaktadır. Nitekim kapitalist düzen zengini daha zengin yapmakta iken fakiri de daha ziyade fakirleştirmektedir. Küreselleşme ile de bu olgu tüm toplumlarda farklı düzeylerde kendisini göstermektedir.

Tüm zikredilen gerçekler ışığında küreselleşme ile birlikte Türk toplumu geniş yelpazede bir entegrasyon sürecine girmiş ve bu süreç Türk toplumunu makro boyutta sosyo-ekonomik problemlere iterken mikro bazda ise bireyi, ailesi içerisinde aile bireylerini de içine alan sosyo-kültürel ve ekonomik problemlere sürüklemiştir. Nitekim problem çözülmek içindir. Bu çalışmamızda ise öncelikle toplumumuzda yaşanan temel aile içi sorunlar ele alınacak ve çözüme yönelik önerilere yer verilecektir. Ayrıca aile içi şiddet konusuna ve aileye yönelik sosyal politikalara yer verilecektir.

Türkiye’de Temel Aile İçi Sorunlar

Dünyanın neresinde olursa olsun ailenin olmadığı bir toplumdan bahsedilemez. Ancak toplumsal dönüşüm ve değişimlere bağlı olarak aile kurumunda farklı boyutlarda değişimler ve dönüşümler olmuştur. Fakat aile her zaman varlığını devam ettirmiştir (Durğun, 2016, s. 85).

Geleneksel aile yapısından modern aile yapısına geçişte en büyük rolü sanayileşme oynamış, köy toplumundan şehir ve işçi toplumuna geçmiştir. Sanayileşme, üretim biçimlerini kökünden etkilemiş, bunun yanında toplumsal ilişkileri de esastan etkileyerek ailenin yapısı ve işlevleri üzerinde birtakım olumsuz etkilere sebep olmuştur (Aktay, 2004, s. 71). Bu olumsuz sonuçlardan önemli kısmını boşanma, aile içi şiddet, sadakatsizlik/ aldat(ıl)ma, çocukların ihmal ve istismarı oluşturmaktadır (Taylan, 2010, s. 460).

Günümüz koşullarında küreselleşmeyle birlikte toplumsal yapımız bir değişim ve dönüşüm sürecine girmiştir. Kapitalist düzen, yaşam tarzımızı, alışkanlıklarımızı, hayata bakış açımızı ve yaşam ihtiyaçlarımızı değiştirmiştir. Popüler kültürün de etkisiyle bireysellik ön plana çıkmıştır. Böylece modernitenin getirdiği yeni yaşam felsefesini benimseyen insanlar kendisinden başkasını düşünmemeye başlamışlardır ve evliliğin, eş olmanın anlamını ve önemini yitirmişlerdir. Böylece bireysel yaşam tarzı toplumun genelinde kendisini göstermiş ve bütün sosyal dinamikleri olumsuz yönde etkilemiştir. Oysa geleneksel toplum modelimizde bireysel haz ve istekler yerine, ailenin ve toplumun refahı ön plandaydı. Bireyselleşmenin getirisi olarak aile kurumu ciddi zararlar görmüştür (Tarhan, 2014).

Bireyselleşmenin bu kadar arttığı bu dönemde en birinci aile içi sorun alanı iletişim ve etkileşimde meydana gelmiştir. Oysa iletişim ve etkileşim sonucunda sosyal ilişkiler kurulabilmektedir. Bireyin sosyal ilişkisi, aile ve arkadaşları ile olan bağı ve bu bağların yoğunluğunu ifade eder. Sağlıklı bir sosyal yaşam için aile dışındaki bireylerle de sosyal ilişkiler kurulması gerekmektedir (Genç, vd., 2015).

Lakin benmerkezci yaşam tarzı buna pek olanak sağlamamıştır. İletişim ve etki-leşim sorunu aile içinde özellikle sadece kendini düşünen ve stresle başa çıkmayı başaramayan yeni evli bireylerde önemli bir sorun alanını teşkil etmiştir. Üniversite öğrencileri penceresinden Türkiye’de aile içi sorunların araştırıldığı bir araştırmada üniversite gençleri açısından en temel aile içi problemlerin başında aile içi iletişimsizliğin (%42,3) geldiği, bunu sırasıyla aldatma-sadakatsizlik (%30,5); boşanma (%10,4) ve şiddet (%9,1) takip ettiği bulgulanmıştır (Taylan, 2016, s. 459).

Türkiye İstatistik Kurumu’nun (2011, s. 63) verilerine göre 2002-2011 yılları arasında “nedenlere göre boşanmalar” istatistiğine bakıldığında 2002 yılında gerçekleşen 95.323 boşanma vakasının 89.939 yani %94.35’i “Geçimsizlik” nedeniyle gerçekleştiği görülürken 2011 yılı verilerine bakıldığında toplam gerçekleşen 120.117 boşanma vakasının 116.153 yani %96.7’si “Geçimsizlik” nedeniyle gerçekleştiği görülmektedir. Burada geçimsizlik ibaresinin altı çok geniş ve doldurulması zor bir alanı ifade etmektedir. Fakat geçimsizliğin en önemli sebebinin eşlerin evliliğin getirdiği psiko-sosyal faydalarının yanında oluşabilmesi muhtemel çatışmalara karşı birbirleri ile etkili-sağlıklı iletişim kuramamaları ve birbirlerine tahammül edememeleri olduğu söylenebilir.

Kişilikler ne kadar zıt olursa olsun insanlarla iyi ilişkiler kurulabilmelidir. Aile içi problemlerin kişilik uyumsuzluğundan ziyade “iletişim” kuramamaktan kaynaklandığı bilinmelidir. Etkili ve doğru iletişim kurmayı başarabilenler, sevgi, samimi duygu ve esnek olunması şartıyla değil aile içinde herkesle iyi ilişkiler kurabilirler (Tarhan, 2011, s. 208).

Aile içi temel sorun alanlarında bir diğeri ise “ailede kuşak çatışması”dır. Küreselleşme sonucu hızla değişen toplumsal yargılarımız, davranış kalıplarımız, hayat felsefemiz aile içinde kuşaklar arası çatışmalara ve hatta “aile içi şiddete” sebebiyet verebilmektedir.

Kuşak çatışması, insanların öğrendikleri doğruların ve değerlerin sosyolojik süreçte değişime ve dönüşüme uğraması ve alt ya da üst nesil tarafından sorgulanması neticesinde ortaya çıkan bir durumdur (Tarhan, 2011, s. 168). Seyyar ve Genç (2010, s. 252) kuşak çatışmasını, bir yandan anlaşılmadıklarından veya yaşlarına uygun düşmeyen bir disiplin içine alınmalarından şikâyet eden gençler; diğer yandan gençlerin bu bağımsızlık girişimini kabullenemeyen ve yadırgayan ve kendisine karşı gösterilen saygısızlıktan üzüntü duyan ebeveyn ve de yaşlı insanlar arası sosyal anlaşmazlıklar, uyuşmazlıklar olarak tanımlamakta ve geniş bir tanım getirmektedirler. Kuşak çatışmasından en az zararlı kurtulabilmek ve gerçekleşmesi muhtemel aile içi şiddete mahal vermemek için iletişim konusunda olduğu gibi aile içi ilişkilerde biraz esnek ve değişime açık olma yeteneğine sahip olunması gerekmektedir.

Bir diğer temel sorun ve boşanmalarda “şiddetli geçimsizlik” olarak da ifade edilen ve genellikle yoksulluk veya yoksunluk olarak belirtilen ekonomik kökenli sorunlardır. Kapitalist toplum düzeninin ve popüler kültürün getirisi olan yaşam

felsefesi ile ihtiyaç duyulan gereksinimlerin çeşitlenmesi, artması, esasen ihtiyaç olmayan şeylerin elzem ihtiyaçmış gibi algılanmasına ek olarak toplumun da bu yönde bireyleri, aileleri yönlendirmesi neticesinde kadın ile erkeği birlikte çalışma hayatına sürüklemiş ve adeta aile bireylerini insani duygularından arındırmış bir robot haline dönüştürmüştür (Tarhan, 2014).

Modern yaşamın getirdiği imkanların yanında ihtiyaçların artması ve de ihtiyaçların karşılanması için kadın-erkek ve çocukların çalışma hayatına girmesi neticesinde birbirleri ile yeterince zaman geçiremeyen aile bireyleri, sosyal-duygusal anlamda kopmalara ve parçalanmalara kadar uzanan bir serüvenin içinde kendilerini bulmaktadırlar. Bu süreci sağlıklı yönetebilen aileler varlığını devam ettirebilmekte iken, oluşabilecek krizleri yönetemeyen aile bireyleri gözlerini mahkeme salonlarında açmışlardır.

Modern hayat kadının aktif çalışma hayatında daha fazla yer almasına sebep olmuştur. Böylece kadının aktif ve yoğun bir şekilde çalışma hayatına dâhil olması kendisinin duygusal-sosyal psikolojik açıdan daha çok yıpranmasına yol açacaktır. Bu şekildeki bir kadın iş yerinde bir çalışan iken evinde hem bir anne, hem bir öğretmen ve hem de bir eş rolünde sahne alacaktır. Erkek bu noktada kadınına hak ettiği yardımı ve desteği vermek zorundadır. Aksi takdirde boşanmalara kadar uzanabilen bir yola çıkmış olur (Tarhan, 2014).

Aile İçi Şiddet

Şiddet, insandaki en temel iki duygudan birinin kapsamına girer ki, bu duyguların biri cinsellik, diğeri saldırganlıktır (Freud, 1967, akt. Tarhan, 2011, s. 181). Saldırganlık esasen tehlikelerden korunmak için verilmiş olan bir duygudur. Hatta bu duygu hayvanlar aleminde dahi görülebilmektedir. Köşeye sıkıştırılan bir kedinin kendisini savunmak için gösterdiği saldırgan tavır buna bir örnek olarak gösterilebilir.

Herakleitos’a göre, evren sürekli mücadelenin yaşandığı bir yerdir ve kavga herkes için ortak, adalet ise bir çatışmadır. Adalet bile ancak kavgayla sağlanabilir. Dolayısıyla şiddet doğadır ve insan da doğanın bir parçası olarak onun şiddetinin bir ürünüdür. Bu nedenle doğanın parçası olan insan, şiddeti bünyesinde barındırır, dolayısıyla insanın çıkardığı savaş her şeyin babası, her şeyin kralıdır. (İnam, 2001, akt. Eren, 2005). Asırlar öncesinde dile getirilen bu ifadeler şiddetin eski çağlardan beri insan fitratında var olduğunu göstermektedir. İlkel toplumlardan endüstri ve modern toplumlara geçiş sürecinden sonra şiddet çeşitleri çoğalmış, sözel ve fiziksel şiddetten başka sosyal, ekonomik, cinsel ve duygusal şiddet de toplumsal yaşamda yerini almıştır. Günümüzde en gelişmiş toplumlarda dahi şiddet önlenemez bir olgu olmaya devam etmektedir. Modern toplumlarda şiddet eylemlerinin kaynaklarının artması, şiddet eylemlerinin gündelik yaşamın olağan bir fenomene dönüşmesine yol açmıştır (Kızmaz, 2006, s. 248, akt. Genç, 2016, s. 52).

Dünya Sağlık Örgütü ise travma ve şiddeti şöyle tanımlamaktadır: Kişinin kendisine, bir başkasına veya bir gruba karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, az gelişmişlik veya yoksunlukla sonuçlanan (veya sonuçlanma ihtimali yüksek olan) zarar verici kasıtlı kuvvet kullanımı veya kuvvet kullanma tehdididir. Şiddet mikro, mezzo ve makro düzeylerde pek çok faktöre bağlı olarak ortaya çıkabilir (Sağlık Bakanlığı, 2002; Ünal, 2005).

Aile içi şiddet ise; eşler arası, anne-baba arası veya ebeveyn-çocuklar arası meydana gelen fizikî veya psikolojik anlamda güç ve kuvvet kullanımının bütünüdür. Aile içi şiddeti körükleyen faktörleri şöyle sıralanabilir: Ebeveynlerden veya çocuklardan birisinin aşırı biçimde alkol ve(ya) uyuşturucu kullanması. Eşler arasında geçimsizlik baş göstermesi ve boşanma öncesinde ortaya çıkan ve uzun süre devam eden gerginlikler ve kavgalar; eşlerin birbirlerini aldatması ve aile yuvasını sarsmaları. Değişik makro-ekonomik sebeplerden dolayı ailenin yeterince ve sürekli olarak gelire sahip olmaması gibi aile fertlerinin öz güvenlerini ve sosyo-ekonomik durumlarını yıpratıcı boyutta devam eden ekonomik krizler. Sosyal problemlili ailenin, akraba ve komşuların desteğinden uzak olması, toplumsal hayattan ve himayeden tecrit edilmesi, barınma imkânlarının elverişsiz olması; şiddetin, toplumda ve özellikle yakın sosyal çevrede benimsenmesi ve gerektiği kadar yadırganmaması. Annenin hamilelik döneminde stres altında olması ve psikolojik sorunlarını çözememiş olması faktörlerden birkaçıdır (Seyyar ve Genç, 2010, s. 22).

Aile içinde şiddet genellikle eşler arası yaşanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında yayımladığı raporunda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir (WHO, 2002, akt. Güler, Tel ve Tuncay, 2005, s. 52). Evli kadınlar üzerinde yapılan bir çalışmada kadınların %40.7'sinin fiziksel şiddete maruz kaldıkları, kadınların %91'i eşi, %22.7'si eşinin yakınları ve %19.7'si ise kendi yakınları tarafından şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Güler vd., 2005, s. 52). Türkiye'de 2014 yılında yapılan kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasında ülke genelinde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten evli olan kadınların oranı %36'dır. Başka bir ifadeyle, her 10 kadından yaklaşık 4'ü eşi veya aynı evi birlikte paylaştığı (akraba veya arkadaş) erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kaldığı, Türkiye genelinde, son 12 ayda eşi veya aynı ikametgahı paylaştığı erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmış kadınların oranının ise %8 olduğu saptanmıştır (ASPB, 2014, s. 7).

Yine aynı araştırma sonuçlarına göre, fiziksel şiddete ilişkin tahminlerin bölgeler arasında farklılaştığı, Orta Anadolu bölgesi hem yaşamın herhangi bir döneminde, hem de son 12 ayda maruz kalınan fiziksel şiddetin en fazla yaşandığı bölge olarak belirmiştir (%43 ve %11). Yaşamın herhangi bir döneminde maruz kalınan fiziksel şiddetin en az dile getirildiği bölge Doğu Karadeniz, son 12 ayda en az yaşandığı bölge ise Doğu Marmara bölgesi olduğu bulgulanmıştır (%27 ve %5).

Kadına yönelik şiddet ve yaşam kalitesinin araştırıldığı diğer bir çalışmada ise kadınların mevcut eşi ya da boşanmış oldukları eski eşleri tarafından en az bir defa şiddete maruz kalanların oranı %27.2 ve son bir yıl içerisinde ise en az bir kez şiddete maruz kalanların %13.6 olduğu, maruz kalınan şiddet türlerinin dağılımı ise %39.4’ünün psikolojik şiddet, %24.4’ünün ekonomik şiddet, %23,3’ünün fiziksel şiddet ve en son %9.8’inin cinsel şiddet yoluyla gerçekleştiği bulgulanmıştır (Şahin ve Dündar, 2017, s. 203).

Aile İçi Sorunlara ve Şiddetin Önlenmesine Yönelik Sosyal Politikalar

Sosyal politika genel anlamda devletin eğitim, sağlık, konut, sosyal güvenlik, sosyal yardım ve bireysel sosyal hizmetleri içeren plan, proje ve hizmetlerin bütünü olarak ifade edilebilir (Pierson ve Thomas 1999, s. 350, akt. İçağasıoğlu Çoban ve Özbesler, 2009, s. 33).

Bir bilim dalı olarak sosyal politika, fertlerin gerek iş gerekse sosyal hayatları içerisinde karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri bütün olumsuzluklara karşı korunup, gerektiğinde bakım ve gözetimlerini öngören politikalar üreten bir bilimdir. Sosyal politika diğer bir adıyla sosyal siyaset veya refah politikası, sosyal hizmetlerin ve sosyal güvenlik sistemlerinin bir bütünlük içinde sağlanması ve toplumda ortaya çıkan muhtelif sosyal sorunları izale etmeyi ve sosyal refahı temin etmeyi ve artırmayı-yaygınlaştırmayı hedefleyen politika ve tedbirlerin bütünüdür (Seyyar ve Genç, 2010, ss. 728-729).

Spicker (2001, s. 12) (akt. İçağasıoğlu Çoban ve Özbesler, 2009, s. 33) ise sosyal politikanın iki temel anlamı olduğunu belirtmektedir. Birinci anlamının, sosyal hizmetler ve sosyal refahın sağlanması olduğunu, ikinci anlamının ise geniş bir çerçevede yer alan sosyal problemlerin giderilmesi için hükümetin bazı eylemlerde bulunması olduğunu ifade etmektedir.

Aile politikası ise sosyal politikaların bir parçasını oluşturan ve aile fertlerinin hayat şartlarını iyileştirici, ailenin desteklenmesini hedef alan sosyal politikaların bütünüdür. Geniş anlamda ailenin korunması, dar anlamda ise aile danışmanlığı hizmetleri kapsamında aile refahı hizmetlerinin uygulanmasına yönelik temel esaslardır (Seyyar ve Genç, 2010, s. 25).

Dumon (1991, s. 6) (akt. İçağasıoğlu Çoban ve Özbesler, 2009, s. 33) genellikle üç tür aile politikası uygulaması olduğunu söylemektedir. Bunlardan birincisi, aileyi güçlendirme politikaları olarak adlandırılabilir olan ve aileyi ayakta tutacak sürekli gelir sahibi yapmaya yönelik ekonomik önlemlerdir. Bu politika, gelir sağlama ile birlikte aile ve bireylerine yönelik istihdam politikalarını da içerir. İkincisi ise, psiko-sosyal eğitim ve danışma hizmetleri gibi, aile hayatının restorasyonuna, kaybolan işlevselliğine yeniden kavuşturulması ve geliştirmesine yönelik hizmetleri kapsar. Üçüncüsü ise, ailenin yerine geçebilecek yani onun yerini

alabilecek önlemler olarak ifade edebileceğimiz, bir diğer ifade ile ailenin olmaması ya da aile bireylerinin birlikte zaman geçiremediği zaman dilimlerinde, aile bireylerinin ayrı ayrı ya da yarı zamanlı olarak yaptığı işleri devralacak hizmetler ile aile dışı kurumsal yapıların oluşturulmasını (gündüz bakımevleri, sevgi evleri, koruyucu aile hizmeti vb.) öngören önlemlerdir.

Ülkemizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), ihtiyaç duyulan ilgili diğer bakanlıklarla koordinasyonu sağlayacak şekilde bu alana yönelik kanun ve yönetmelikler çıkarmaktadır. Bu alana yönelik revize edilen Sosyal Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik yoksulluk içinde olup temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatını sürdürmekte güçlük çeken çocuk ve gençlerin bakımı konusunda ailelerin desteklenmesi amacıyla verilecek sosyal ve ekonomik destek hizmetine ilişkin esas ve usullerin düzenlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu yönetmelikte ayrıca ekonomik destek hizmetlerinin yanında “sosyal hizmet desteği” başlığı altında ailenin gerek duyduğu psiko-sosyal ihtiyaçlarının da tespit edilerek gerekli mesleki çalışmaların yapılması hükme bağlanmıştır. Bu doğrultuda ilgili madde hükümlerine göre;

1. Aile içi sorunların çözümlenmesine destek olmak.
2. Ailenin ve çocuğun çevreye uyumunu sağlamak.
3. Çocuğun okula uyumu ve eğitime devamı için aileye rehberlik yapmak.
4. Kriz durumu yaşayan aileye psiko-sosyal destek sağlamak ve rehberlik yapmak.
5. Bireyin sosyal işlevselliğini tekrar kazanması, tekrar iş ve meslek edinmesi ve üretkenliğini harekete geçirmek için mesleki müdahale ve rehberlik yapmak.
6. Müracaatçıya toplumsal kaynaklar ve hizmetler konusunda rehberlik yapmak, gerekirse uygun birim veya kuruma havale etmek.

Konularında Koruyucu önleyici hizmetler kapsamında ihtiyaç duyulan vakalara yönelik meslek elemanlarınca, sosyal hizmet desteği sağlanması hükme bağlanmıştır (Sosyal Ekonomik Destek Hakkında Yönetmelik, Madde-21).

Şiddetin dünya çapında artış göstermesiyle eş zamanlı olarak ülkemizde de toplumsal düzeyde yaygınlaşması, aile içinde gücünün güçsüze karşı-genellikle erkeğin-kadına, gencin-yaşlıya- şiddet uygulamasıyla birlikte aile içi şiddet vakaları da sıklaşmıştır. Bu alana yönelik yapılan araştırmalar, her geçen yıl şiddet olaylarının gerek aile içinde gerekse sağlık, spor, eğitim vb. alanlarında hem artış gösterdiğini hem de daha görünür hale geldiğini ortaya koymuştur. Bu durum diğer tüm devletleri olduğu gibi Türkiye’yi de şiddetin önlenmesine yönelik çeşitli yaptırımlara sahip birtakım politikalar üretmeye sevk etmiştir.

Bu doğrultuda 8 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Madde-1).

Bu kanunda şiddet uygulayan ve şiddete maruz kalana yönelik yapılacak işlemler maddeler halinde sıralanmıştır (Bkz.6284 sayılı kanun ve uygulama yönetmeliği). Fakat şiddetin önlenmesine yönelik somut adım ilgili kanununa ait yönetmeliğin 39. Maddesinde atılmıştır. Bu Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri’nin (ŞÖNİM) kurulmasıdır. Bu merkez şiddetin önlenmesi ile şiddet mağduru hakkında verilecek koruyucu tedbirler ile şiddet uygulayan hakkında verilecek önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü bir merkezdir.

Sonuç

Ülkemizde aile problemlerini çözmek ve şiddeti önlemek için bu hususları doğrudan ve dolaylı yoldan ilgilendiren birçok düzenlemeler yapılmış fakat yeterli olmamıştır. Problemlere kalıcı çözümler bulmak ve şiddeti tamamen engellemek her zaman mümkün ve kolay olmasa da asgari seviyelere indirmek, bu alanda doğacak olan yeni ihtiyaçlara uygun politikaların üretilmesi ile gerçekleşir. Hükümet bazında alınan bu ve buna benzer önlemlerin yanında aile içi sorunlara yönelik aile bireylerinin de göstereceği çaba ve aile olma bilinci önem arz edecektir. Burada aile ahlakı kavramına aile bireyleri ile riayet etmenin önemi daha da artmaktadır.

Aile ahlakı, aile fertlerinin maddi ve manevi hayatlarının belirli ahlaki ölçütlere göre düzenlenmesi olarak tanımlanabilir. Aile ahlakına uygun tutum ve davranışlar benimsenmelidir. Bunlar: sevgi, saygı, şefkat, muhabbet, dürüstlük vb. aile ahlakına uygun olmayan davranışlar ise aldatma, yalan, zina vb. tutum ve davranışlardır ki bu davranışlar sorunların odağını oluşturur (Seyyar ve Genç, 2010, s. 18).

Bireylere aile ahlakına uygun tutum ve davranışlar sergileme alışkanlıklarının kazandırılmasının yanı sıra “Aile Eğitimi Hizmetleri”nin aile içi sorunların çözümü doğrultusunda aktif bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Aile eğitimi, ailenin huzur ve mutluluğunu temin etmek için aile kurmaya karar veren veya kurulmuş olan aileyi dışarıdan yani devlet kurumları veya gö-

Arif DURĞUN

nüllü-dini uzman kuruluşlarca (sivil toplum örgütleri) yürütülen planlı ve programlı hizmetlerin bütünü olarak tanımlamak mümkündür. Aile eğitimi ile ailede sorumluluklar ve sınırlar bilinir, aile içi şiddet yerine barış ve sevgi hâkim olur, aile içi sorunlar demokratik yollarla, istişare ile ele alınır ve birlikte çözüm üretilir ve en önemlisi aile olmanın tadına varılarak aile kültürünün pekişmesiyle de şiddet ve boşanmaların azalacağı ön görülmektedir (Seyyar ve Genç, 2010, s. 25).

Kaynakça

- Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği (2013). T.C. Resmi Gazete, 28532, 18 Ocak 2013.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2014). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Çoban İçağasioğlu, A. ve Özbesler, C. (2009). Türkiye’de aileye yönelik sosyal politika ve hizmetler. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(18), 31-41.
- Durğun, A. (2016). Aile içi problemler ve çözüm önerileri. *Mehir Aile Dergisi*, (3), 83-95.
- Eren, A. (2005). Korku kültürü, değerler kültürü ve şiddet. *Aile ve Toplum*, 2(9), 23-36.
- Genç, Y. (2016). Gençleri fiziksel şiddete iten sebepler, öğrenme yolları ve şiddet eğilimleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (44), 51-62.
- Genç, Y. ve Kara, H. Z. (2016). İç göç sürecinde birey rollerinin toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 31-40.
- Genç, Y., Taylan, H. H. ve Barış, İ. (2015). Roman çocuklarının eğitim süreci ve akademik başarılarında sosyal dışlanma algısının rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (33), 79-97.
- Güler, N., Tel, H. ve Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, (27), 51-56.
- Seyyar, A. ve Genç, Y. (2010). *Sosyal hizmet terimleri (ansiklopedik “sosyal pedagojik çalışma” sözlüğü)*, Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik. (2015). T.C. Resmi Gazete, 29284, 03 Mart 2015.
- Şahin Bilgin B. ve Dündar Erbay P. (2017). Kadına yönelik şiddet ve yaşam kalitesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 203-210.
- Tarhan, N. (2011). *Kadın psikolojisi* (59. Baskı). İstanbul: Nesil Yayınları.
- Tarhan, N. (2014). *Son sığınak aile* (21. Baskı). İstanbul: Nesil Yayınları.
- Taylan, H.H. (2016). *Sakarya Üniversitesi öğrencileri penceresinden Türkiye’de aile içi sorunlar*. Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresinde sunulan bildiri. Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, İstanbul, Türkiye, 24-26 Ağustos.
- TUİK. (2011). *Evlence ve boşanma istatistikleri 2011*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.
- Ünal, G. (2005). *Aile içi şiddet*. *Aile ve Toplum*, 2(9), 85-92.
- Yavuz, S. ve Özmete, E. (2012). Türkiye’de genç bireyler ve ebeveynleri arasında yaşanan sorunların “aile yapısı araştırması” sonuçlarına göre değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7(29), 9-27.

